

4. PROGRAMMAVERANTWOORDING BRANDWEER

4.1. Beleidsplan Veiligheid 2019 – 2022

Veiligheid is geen exclusieve taak van de Veiligheidsregio. Alleen samen met burgers en organisaties kunnen we Fryslân veiliger maken. In november 2018 is het Beleidsplan Veiligheid voor de periode 2019-2022 door het bestuur vastgesteld. Gedurende deze beleidsperiode zoekt Brandweer Fryslân samen met Crisisbeheersing actief de samenwerking op met anderen in onze netwerksamenleving. Door het slim inzetten van data en technologie willen we de veiligheid in Fryslân verder vergroten. Bovendien zijn we nieuwsgierig en ons steeds bewust wat er in onze omgeving gebeurt. Zo kunnen we goed inspelen op de veranderende wereld om ons heen. Specifiek voor Brandweer Fryslân gelden de speerpunten ‘samen aantoonbaar paraat’, ‘samen aantoonbaar vakbekwaam’ en ‘risicobewust en risicogericht samenwerken’. In onderstaande paragrafen verantwoorden wij het jaar 2020.

4.2. Verantwoording op belangrijkste ontwikkelingen

2020 is door de coronacrisis een bijzonder jaar geweest. Aan meerdere reguliere taken is minder of geen invulling gegeven, bijvoorbeeld de evenementenadvisering, het geven van voorlichting en het uitvoeren van controles. Dit geldt ook voor projecten als bijvoorbeeld bluswatervoorziening, waar de geboekte voortgang minder groot is dan we aan het begin van het jaar hadden gepland. Beschikbare medewerkers uit de kolom Brandweer zijn ingezet bij de crisisorganisatie of de andere kolommen binnen Veiligheidsregio Fryslân. Op deze manier was het mogelijk extra menskracht te leveren tijdens de huidige crisis.

Ook het opleiden en oefenen heeft meerdere maanden stil gelegen. Digitaal zijn we gekomen tot een aantal oplossingen, vooral gericht op het onderhouden van de basiskennis en -vaardigheden. Met betrekking tot het oefenen hebben we in 2020 te maken met minder kosten à € 792.000 dan begroot is. Dit bedrag is ten opzichte van de vorige bestuursrapportage (augustus) gegroeid, omdat we er op dat moment vanuit gingen de laatste paar maanden van het jaar weer te kunnen oefenen. Door de tweede coronagolf kwam dit echter alsnog stil te staan. Omdat het belangrijk is dat deze opleidingen later worden ingehaald, wordt voorgesteld dit voordeel op vakbekwaamheid te reserveren en daar volgend jaar de kosten voor deze inhaalslag mee te dekken. Hetzelfde geldt voor overige werkzaamheden waar we in 2020 niet aan toe zijn gekomen, maar wat alsnog gedaan moet worden.

Als gevolg van de coronacrisis leiden de incidentele voordelen tot een positief resultaat in 2020. Tegelijkertijd laat dat onverlet dat er structurele uitdagingen op te lossen zijn, bijvoorbeeld ten aanzien van Wabo-taken (€ 100.000), het wegvallen van OMS-inkomsten (€ 225.000) en het wegvallen van IOV-subsidies (€ 100.000). Hieronder wordt dit beschreven. Deze uitdagingen proberen we op meerdere manieren het hoofd te bieden. Zo bereiden we ombuigingsvoorstellen voor die moeten leiden tot een verhoging van efficiëntie, bijvoorbeeld via het project Organisatieontwikkeling.

4.2.1. Speerpunten

Speerpunt ‘Samen aantoonbaar vakbekwaam’

Ten aanzien van het speerpunt ‘Samen aantoonbaar vakbekwaam’ is het, ondanks de coronacrisis, gelukt het nieuwe registratiesysteem te introduceren. Veiligheidspaspoort betekende een omslag in werkwijzen van vrijwilligers, ploegleiders, secretariaten en leidinggevendens. Toch zijn we erin geslaagd om veelal online de benodigde scholings- en trainingsmomenten te organiseren en zo het nieuwe systeem goed te introduceren. Met dit systeem kan op verschillende niveaus inzicht worden verkregen in de vakbekwaamheid binnen Brandweer Fryslân.

Ten aanzien van Uitrust op Maat zijn de posten die gebruik willen maken van flexibele voertuigbezetting, grotendeels bijgeschoold. Het scholingsprogramma is opgenomen in het aanbod en kan bij nieuwe behoefte aan de betreffende post worden aangeboden. De werkwijze Uitrust op Maat is hiermee geïmplementeerd.

Door de coronacrisis kwam vanaf april het opleiden en oefenen volledig stil te liggen. In nauwe samenwerking met Brandweer Nederland en de crisisorganisatie van Veiligheidsregio Fryslân zijn gaandeweg weer mogelijkheden ontstaan om de noodzakelijk opleidingen en elementaire oefeningen op te starten. Tegelijkertijd is ingezet op het digitaal oefenen waarbij het repressief personeel thuis online via e-modules en webinars zijn/haar geoefendheid kon onderhouden.

Het is het afgelopen jaar niet volledig gelukt instrumenten in te voeren in navolging op dialoog en gewenste cultuur ten aanzien van meetbare vakbekwaamheid. Via het nieuwe Veiligheidspaspoort is een platform gerealiseerd waarmee deze instrumenten gevormd kunnen worden. Door het coronavirus en stagnatie van zowel de implementatie van Veiligheidspaspoort en landelijke trajecten als taakdifferentiatie en visie op vakbekwaamheid, is hier geen verdere voortgang op geboekt.

Speerpunt 'Samen aantoonbaar paraat'

Binnen het speerpunt 'Samen aantoonbaar paraat' zijn we aan de slag met de paraatheid van nu en van de toekomst. Aan de hand van pilots Slim Alarmeren die in 2020 zijn geëindigd en geëvalueerd, hebben we ontdekt welke oplossing ten aanzien van de paraatheid wel en niet werkt. Door uiteindelijk een beschikbaarheidssysteem met terugmeldfunctie aan te schaffen verbeteren we het inzicht in de paraatheid. De pilots bij acht brandweerposten hebben onder andere inzicht gegeven in de mate van paraatheid, de factoren die aanzetten tot meer bewustzijn over paraatheid, de gebruiksbereidheid van een dergelijk systeem en de beschikbaarheidsregistratie. Met deze pilots is ook de samenwerking tussen de drie noordelijke veiligheidsregio's (Fryslân, Groningen en Drenthe) en de Meldkamer Noord-Nederland versterkt.

Het is door gebrek aan tijd in 2020 niet gelukt een onderzoek te doen naar de mogelijkheden van een realtime dekkingsmonitor. Er is alleen een globale verkenning gedaan. Daarnaast is het nog niet gelukt de kwaliteit van data over uitruktijden, opkomsttijden en bezetting van brandweervoertuigen te verbeteren om hier zo een betrouwbaar beeld van te krijgen. Met de uitrol van het nieuwe registratiesysteem Veiligheidspaspoort is hier daarentegen wel een start mee gemaakt, aangezien de database door gerichtere vragenlijsten verder gevuld kan worden.

Speerpunt 'Risicogericht en risicobewust samenwerken'

Ten aanzien van het speerpunt 'Risicogericht en risicobewust samenwerken' zijn in 2020 meerdere resultaten behaald. Zo is het incidentrisicoprofiel vastgesteld en zijn de dashboards hiervan opgeleverd in de BI-omgeving. Daarmee zijn ze inzichtelijk gemaakt voor gemeenten. Aan het actieprogramma Fjoer en Wetter in het kader van bluswatervoorziening is samen met partners verder uitvoering gegeven. Daarnaast hebben we samen met de posten onderzocht welk materiaal geschikt kan zijn als het gaat om de uit te voeren taken ten aanzien van natuurbrandbeheersing. Ook is een kwaliteitshandboek opgeleverd dat ervoor zorgt dat de deskundigheidsgebieden met bijbehorende kwaliteitscriteria zijn geborgd. Daarnaast is ingezet op intensivering van samenwerking tussen risicobeheersing en planvorming en hebben we ons verder voorbereid op de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Medewerkers hebben cursussen gevolgd, casuïstiek besproken en geparticipeerd in het oefenen van omgevingstafels en de ontwikkeling van omgevingsvisies en -plannen van diverse gemeenten.

Het afgelopen jaar is het niet gelukt om verder uitvoering te geven aan de gebiedsgerichte aanpak conform de geactualiseerde en vastgestelde Risico Index Natuurbranden (RIN).

Invloeden op begroting

Meerdere ontwikkelingen in 2020 binnen de discipline risicobeheersing zijn van invloed op de begroting:

1. Ten eerste is er de wijziging in de systematiek van IOV-gelden (Impuls Omgevingsveiligheid). Waar provincies van het Rijk tot en met 2020 een bijdrage als kwaliteitsimpuls voor de uitvoering van externe veiligheidstaken ontvangen, lopen deze middelen vanaf 2021 via het gemeentefonds en ontvangt Veiligheidsregio Fryslân deze middelen (à € 100.000 t/m 2020) niet meer rechtstreeks. Dit is echter nodig voor het kunnen blijven uitoefenen van de wettelijke adviestaken. In de bestuurscommissie Veiligheid van 19 november 2020 zijn tussen Veiligheidsregio Fryslân en het bestuur de afspraken gemaakt dat de middelen (à circa € 50.000 voor Veiligheidsregio Fryslân) per 2022 via het gemeentefonds beschikbaar worden gesteld aan Veiligheidsregio Fryslân en dat voor 2021 de dekking gefinancierd wordt uit de egaliseringsreserve.

2. De tweede ontwikkeling heeft te maken met de gemeentelijke Wabo-taken, waarbij Brandweer Fryslân voor een groot aantal gemeenten optreedt als deskundig adviseur binnen het Wabo (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht)-proces (namelijk toetsing en toezicht brandveiligheid). De begrote opbrengsten liggen structureel € 100.000 hoger dan er daadwerkelijk binnenkomt via dienstverleningsovereenkomsten (DVO's). In het verlengde hiervan is Brandweer Fryslân in het kader van de Omgevingswet in gesprek met gemeenten. De wet heeft impact op de dienstverlening en manier van samenwerken en daarom wordt samen met gemeenten toegewerkt naar een nieuw concept voor de door Brandweer Fryslân te leveren diensten. De huidige koers is dat de dienstverlening licht wordt aangepast. Bij de uitwerking hiervan wordt ook een voorstel gedaan hoe om te gaan met de te hoog geraamde Wabo-opbrengsten. Dit voorstel wordt in juni 2021 in de bestuurscommissie Veiligheid besproken.

3. Tot slot is er de ontwikkeling dat de markt voor aanbieders van automatische brandmeldingen is opengesteld voor alle providers die een OMS-dienst aanbieden. Automatische brandmeldingen komen in het vervolg binnen via het Automatisch Management Systeem van de meldkamer van Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland, in plaats van bij de meldkamer Noord Nederland. Zowel voor de incidentele kosten van € 12.500 als de jaarlijkse lasten van € 7.500 die met het nieuwe AMS-systeem gemoeid zijn, is binnen de eigen begroting van Brandweer Fryslân dekking gevonden. Met deze nieuwe werkwijze komen de jaarlijkse inkomsten van € 225.000 te vervallen. Brandweer Fryslân streeft ernaar om de hieruit voortgekomen financiële uitdaging binnen de eigen begroting op te lossen.

Reguliere taken

Een groot deel van de reguliere taken die Brandweer Fryslân uitvoert dragen bij aan het speerpunt 'Risicogericht en risicobewust samenwerken'. Denk aan de activiteiten van Brandveilig Leven en de advies- en controletaken vanuit risicobeheersing en incidentbestrijding. In het najaar is gestart met het toepassen van de Risico Analyse Monitor (RAM). Deze is bedoeld als bijdrage aan eenduidige risicoadviesing voor de gebouwde omgeving en het analysemodel wordt samen met de gebruiker van het gebouw ingevuld. De eerste ervaringen bij zorginstellingen zijn positief.

Adviesing Risicobeheersing

In 2020 steeg het aantal adviesaanvragen ten opzichte van 2019 licht. Binnen het product Omgevingsveiligheid zijn 329 adviezen aan gemeenten en provincie afgegeven (tegenover 276 in het jaar daarvoor). Op het gebied van brandveiligheid (maatwerkpakket 1) lag het aantal adviezen met 1159 gelijk aan 2019.

Opvallend is dat het aantal geplande periodieke controles brandveilig gebruik (maatwerkpakket 2) met 716 aanzienlijk hoger ligt dan het aantal uitgevoerde periode controles met 293. Dit is te wijten aan het feit dat het door de coronacrisis vrijwel niet of lastiger was om op locatie de controle te doen. Wel is gekeken naar andere manieren van toezicht, bijvoorbeeld de toepassing van de Risico Analyse Monitor (RAM). Dit kon gedeeltelijk ook online. Ook het aantal evenementenadviezen ligt met 68 adviezen in 2020 aanzienlijk lager ten opzichte van 234 adviezen in 2019. Dat er ondanks de coronacrisis toch adviezen voor evenementen zijn verstrekt, lijkt te komen doordat men ten tijde van de eerste lockdown verwachtte dat het in de zomer weer mogelijk zou zijn om evenementen te organiseren.

Binnen de verschillende producten zijn de meeste aanvragen binnen de gestelde termijn afgehandeld. Bij de adviesing op brandveiligheid (maatwerkpakket 1) was 89% op tijd (binnen tien dagen). Dit geldt tot slot ook voor de adviesing omgevingsveiligheid, waarbij 96% van de aanvragen binnen de gestelde termijn van 28 dagen zijn afgehandeld.

Adviesing Risicobeheersing per product	
Productgroepen	Totaal aantal adviezen/producten
Adviesing omgevingsveiligheid	329 (incl. BRZO-inspecties)
Adviesing brandveiligheid	1.159
Adviesing evenementen	68 (incl. schouwen)
Toezicht brandveilig gebruik	716

Brandveilig Leven

Vooraf in het eerste kwartaal is uitvoering gegeven aan de gestelde doelen binnen het Uitvoeringsprogramma Brandveilig Leven 2019 – 2022. Daarna is vanaf de eerste lockdown met name ingezet op online voorlichtingen. Vooraf in het middelbaar- en beroeps- en hoger onderwijs bleek dit een redelijk alternatief. Indien gewenst en waar mogelijk werd ook in kleine groepen fysieke voorlichting georganiseerd, bijvoorbeeld tijdens BHV-trainingen. Uiteindelijk is het in 2020 gelukt om aan acht groepen verminderd zelfredzame personen en 23 groepen zelfstandig wonende senioren voorlichting te geven. Daarnaast waren we binnen het basis-, middelbaar-, en beroepsonderwijs in 2020 actief met circa 70 gastlessen en workshops. Tot slot is een waardevol resultaat het winnen van de Zilveren Rookmelder met het project Piep in de Bieb. Deze prijs wordt jaarlijks uitgereikt aan de veiligheidsregio met een van de beste innovatieve projecten of samenwerkingen ter bevordering van brandveiligheid in Nederland.

4.2.2. Overige ontwikkelingen

Organisatieontwikkeling

Om de beheersmatige organisatie van Brandweer Fryslân toekomstbestendiger te maken, is het project Organisatieontwikkeling gestart. In mei is de organisatieanalyse met bijbehorende adviezen opgeleverd en op basis daarvan is gestart met een aantal deelprojecten. Deze zijn bijvoorbeeld gericht op verbetering van onderlinge samenwerking tussen functionele gebieden of de positionering van thema's als incidentbestrijding en informatiemanagement in de organisatie. Door de organisatie te verbeteren komt er ruimte voor nieuw beleid, waarbij ook gestreefd wordt oplossingen te creëren ten aanzien van uitdagingen en ambities die wringen in de begroting.

Taakdifferentiatie vrijwilligers

Het huidige systeem van een aparte rechtspositie voor vrijwilligers bij de brandweer is in strijd met de Europese wet- en regelgeving. De landelijke Denktank Taakdifferentiatie heeft een denkrichting uitgewerkt dat brandweervrijwilligers nadrukkelijk en fundamenteel onderscheidt van de beroepskrachten en voldoet aan de wet- en regelgeving. Na een korte onderbreking van het proces vanwege corona, zijn de 25 veiligheidsregio's gevraagd de impact van de denkrichting uit te werken. Deze resultaten zijn eind november gedeeld. Besluitvorming door het Veiligheidsberaad en de minister van JenV is opgeschoven naar februari 2021.

Tweede loopbaanbeleid

Landelijk is het tweede loopbaanbeleid ontwikkeld met als doel om medewerkers maximaal twintig jaar in een bezwarende functie actief te laten zijn en daarna intern of extern een tweede loopbaan te laten starten. In 2020 is voor het eerst aanspraak gemaakt op deze regeling en dit gaat de komende jaren stijgen. Veiligheidsregio Fryslân heeft het afgelopen jaar een werkgroep ingesteld die uitvoeringsbeleid maakte dat recht doet aan de verplichting en de verwachte kosten zo goed mogelijke verdeelt over de komende jaren. Het is nodig hiervoor een voorziening te treffen die ieder jaar geactualiseerd moet worden. Het bestuur wordt hierover via een apart voorstel geïnformeerd.

Adequate huisvesting

Het afgelopen jaar is verder uitvoering gegeven aan het huisvestingsprogramma van Brandweer Fryslân. De nieuwbouw van de brandweerkazerne in Harlingen is afgerond en deze is vanaf april in gebruik genomen. Met de nieuwe locatie aan de Almenumerweg wordt betere dekking gerealiseerd voor een groot aantal risico-objecten in Harlingen en Franeker.

Voor wat betreft de nieuw te realiseren brandweerkazerne in Oudega waren eind 2020 nog 17 personen in opleiding tot manschap. Zij hebben allen de Module Brandbestrijding afgerond en zijn nu bezig met de overige modules uit de basisopleiding en starten met de vervolgopleiding tot bevelvoerder of chauffeur. Daarmee kunnen alle functies naar verwachting eind 2022 worden ingevuld. Het afgelopen jaar is besloten de ploeg in 2021 van de huidige opleidingslocatie te verhuizen naar een gehuurde locatie waar ook uitruk mogelijk is. Dit geldt naar verwachting voor de komende vijf tot zeven jaar. Hierdoor worden nog geen onomkeerbare investeringen gedaan.

In verband met het landelijke vraagstuk over de taakdifferentiatie van vrijwilligers zijn andere grootschalige nieuw- en verbouwprojecten uitgesteld. Het bestuur is hier eerder over geïnformeerd. Wanneer meer duidelijk is omtrent de taakdifferentiatie, kan een nieuwe planning voor de bouwagenda worden opgesteld.

4.2.3. Repressieve cijfers

In 2020 is Brandweer Fryslân in totaal 3.771 keer gealarmeerd voor incidenten. Dat is een toename van 198 incidenten ten opzichte van 2019 (3.573). De toename is vooral terug te zien in de categorieën alarm overige, dienstverlening (bijvoorbeeld liftopsluiting of hulpverlening dieren) en leefmilieu (bijvoorbeeld stormschade of olie lekkage). Mogelijke aanleidingen voor de toenames bij de verschillende inzetten zijn de storm Ciara in februari en de droogte in de zomer.

Van alle alarmeringen prio 1 brand in 2020 was Brandweer Fryslân bij 95% van de uitrukken op tijd. In 2019 was dat in 92% van de gevallen. Dit is conform de vastgestelde norm in het dekkingsplan 2.0.

Er zijn in 2020 in totaal zes grote branden geweest waarvoor Brandweer Fryslân met minimaal drie tankautospuiten is uitgerukt. Negen zeer grote branden hebben plaatsgevonden. Voor zeven branden is opgeschaald naar GRIP 1. In totaal is Brandweer Fryslân bij negen GRIP 1-incidenten betrokken geweest, waaronder het verkeersongeval op de A6 in augustus.

Aantal incidenten waarvoor de brandweer is gealarmeerd in:	2020	2019	2018
Alarm brand	697	708	634
Alarm overige	54	37	32
Brand	1349	1329	1511
Dienstverlening	661	599	513
Gezondheid	104	104	75
Leefmilieu	157	117	103
Ongeval	732	668	776
Veiligheid en openbare orde	14	10	6
Verkeer	3	1	2
Totaal	3771	3573	3652

4.3. Wat heeft het gekost?

	Begroting na 1e wijziging			Realisatie 2019		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Programma brandweer						
Producten brandweer	34.935.663	1.406.881	-33.528.782	33.389.752	1.199.873	-32.189.878
Dekkingsmiddelen brandweer						
Rijksbijdrage BDuR		4.519.123	4.519.123		4.598.894	4.598.894
Gemeentelijke bijdrage		28.993.618	28.993.618		28.993.617	28.993.617
	34.935.663	34.919.622	-16.041	-	33.592.511	33.592.511
Resultaat voor bestemming	34.935.663	34.919.622	-16.041	33.389.752	34.792.385	1.402.633
Reservemutaties brandweer		16.041	16.041	79.904	98.113	18.209
Totaal programma brandweer na bestemming	34.935.663	34.935.663	-	33.469.656	34.890.498	1.420.842

Voor een toelichting op de verschillen wordt verwezen naar bladzijde 52.

4.4. Feiten en cijfers programma Brandweer

Cijfers medewerkers

Aantal medewerkers	1.417
Aantal FTE	181,73
Aantal mannen	1.312
Aantal vrouwen	105
Leeftijdsopbouw	
0 - 24	65
25 - 34	321
35 - 44	425
45 - 54	418
55 - 59	129
60 - 65	59
Gemiddelde leeftijd	42
verzuimpercentage	1,90%
meldfrequentie	0,42